

[Akran Zorbalığı]

[Bilgi notu]

AKRAN ZORBALIĞI NEDİR?

Yapılan araştırmalar okul ortamlarında her yedi öğrenciden birinin, belli bir süre boyunca zorba veya kurban olarak zorbalık deneyimi yaşadığını göstermektedir. Diğer öğrencilerden daha küçük yaşta ve bedence daha zayıf olan öğrencilerin zorbalığa maruz kaldıkları görülmektedir. Zorbalık okul dışında veya okul yolunda değil, daha çok okulun içindeyken meydana gelmektedir. Okulun büyüklüğü, bulunduğu bölge, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri zorbalığın sıklığında önemli bir farklılık yaratmamaktadır. Hiç bir okul zorbalıktan muaf değildir.

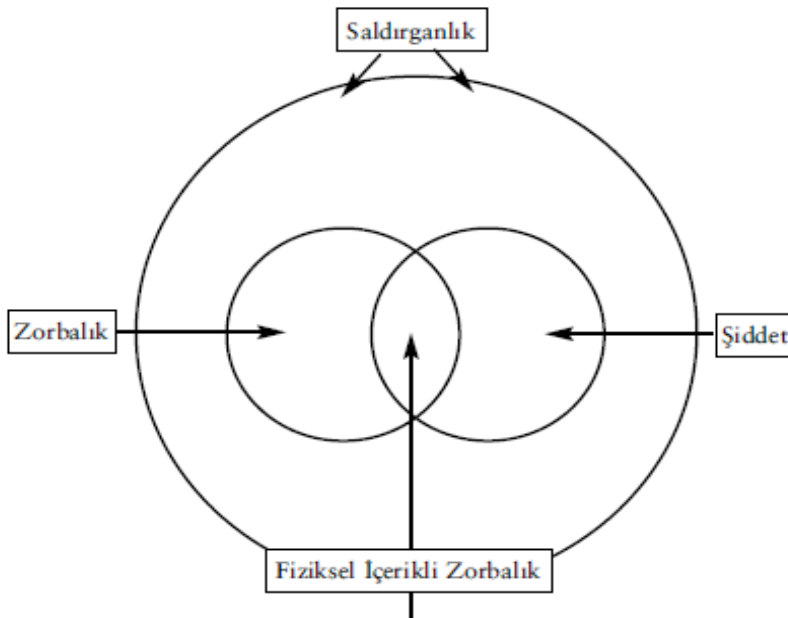
Akran Zorbalığı; güçlü durumdaki bir öğrencinin ya da öğrencilerin kendi kazancı veya keyfi için, daha güçsüz olanlara karşı sıkıntı vermek niyetiyle fiziksel, sosyal, psikolojik veya sözel olarak tekrarlayan saldırısıdır.

Ayrıca akran zorbalığı, bir ya da birden çok öğrencinin kendilerinden daha güçsüz öğrencileri kasıtlı ve sürekli olarak rahatsız etmesi ile sonuçlanan ve kurbanın kendisini koruyamayacak durumda olduğu bir saldırganlık türüdür.

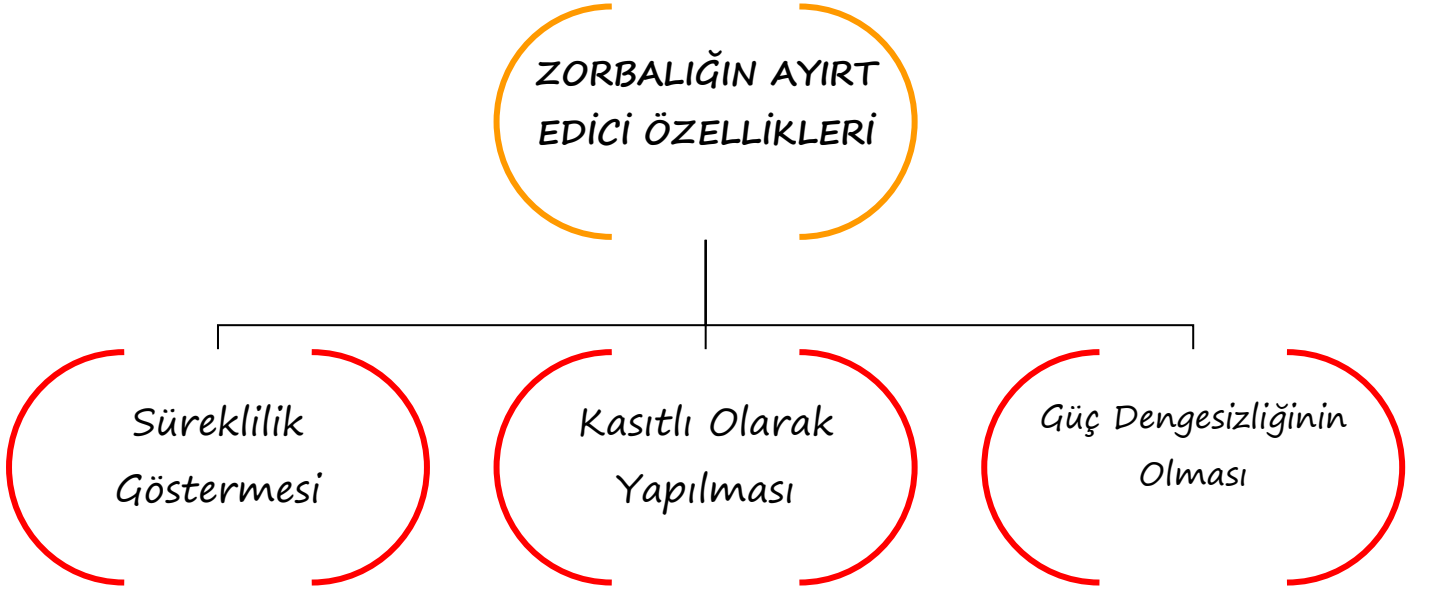
Zorbalık ve Saldırganlık

Zorbalığın tanımı da incelendiğinde, zorbaca eylemlerin bir tür saldırganlık olduğu görülmektedir. Ancak bir eylemin zorbalık olarak adlandırılabilmesi için sadece saldırganlık unsurunun olması yeterli değildir. Bir saldırganlık eyleminin zorbalık olarak nitelendirilmesi için taraflar arasında eşit olmayan bir güç ilişkisinin olması, süreklilik özelliği taşıması ve kasıtlı yapıyor olması gibi bir takım özellikleri olması gerekmektedir.

Buna göre, örneğin bedensel veya zihinsel güçleri yaklaşık olarak eşit iki kişinin birbirleriyle tartışması ya da kavga etmesi saldırganlık özelliği taşımasına karşın, zorbalık olarak adlandırılmaz.

ZORBALIĞIN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ

Yukarıdaki tabloda yer alan bilgilere ek olarak zorbalık davranışlarında aşağıdaki unsurlar da görülmektedir:

- ✓ Başlarken can yakma arzusunun olması
- ✓ Bu arzunun eylemin dönüşmesi
- ✓ Bir kişinin yara alması
- ✓ Geçerli bir nedeninin olmaması
- ✓ Belirgin bir keyif alma içermesi

Akran Zorbalığında Yer Alan Gruplar

Zorbalar: İstemli olarak bir süre boyunca, bir veya daha fazla kişiyi rahatsız edecek olumsuz davranışlarda bulunan öğrenciler..

Mağdurlar: Düzenli olarak ve bir süre boyunca, bir veya daha fazla kişinin kendisini rahatsız eden olumsuz davranışlarına maruz kalan öğrenciler.

Hem Zorba hem de Mağdur Olanlar: Zaman zaman zorbalık yapan, bazen de başkalarının zorbalığına uğrayan gruplardır.

Seyirciler: Zorbalığa direk olarak karışmayan ama dışarıdan etki eden gruplardır. Seyirciler dört ayrı tipte sınıflandırılmıştır;

- ✓ **Pekiştiriciler**, aktif seyirci rolünde zorbayı çeşitli şekillerde kışkırtmaktadır.
- ✓ **Pasif izleyiciler**, olan biteni görmüyormuşçasına davranmaktadırlar.
- ✓ **Asistan tip seyirciler**, fiziksel olarak zorbaya yardım etmekte, bir nevi yardımcı rolünü üstlenmektedirler.
- ✓ **Savunucu seyirciler**, kurbanı yardım etmeye çalışıp zorbayla yüzleşebilen öğrencilerdir.

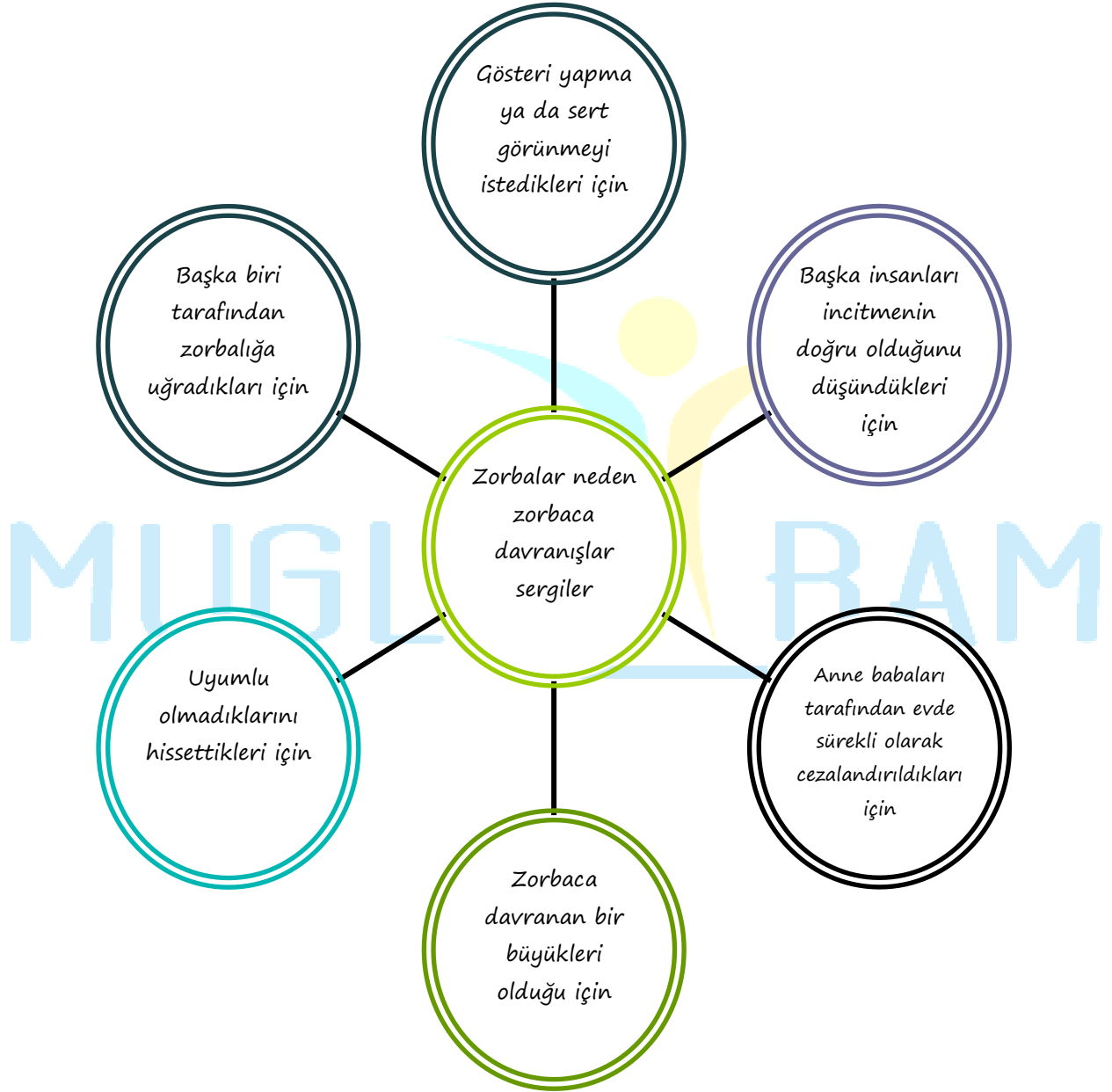
Zorbalık Türleri

Fiziksel Zorbalık: Vurma, tekmeleme, tokat atma, çelme takma, mala zarar verme, ya da zarar vereceği tehdidinde bulunma, kesici/delici bir aletle zarar verme, elindekileri karşısındaki kişiye fırlatma, kişinin rahatsız olacağı bir biçimde ona dokunma, sıkıştırma ya da cinsel içerikli davranışlarda bulunma, tuzak kurma gibi kişinin fiziksel olarak zarar göreceği davranışlar fiziksel zorbalık olarak adlandırılmaktadır.

Duygusal / Sözel / Psikolojik Zorbalık: Azarlama, küfretme, alay etme, dalga geçme, isim takma, hakaret etme, bir özelliğinden dolayı onu dışlama, karşıdaki kişiyi rahatsız edecek cinsel içerikli imalarda bulunma, bir kişi hakkında doğru olmayan söylentiler yayma, bir sırrını herkese yayma, gruba ya da oyuna almama, arkadaşsız bırakma, sözel tehditlerde bulunma, herkesin içinde küçük düşürme, kişinin haklarına saygı duymama, başka birisinin fikrini ya da yaptığı bir şeyi kendisininmiş gibi sunma, kopya verdirmeye zorlama, madde, sigara, içki kullanmaya zorlama, haraç vermeye zorlama, ödevini yaptırma, gibi davranışlarla kendisini gösteren zorbalık türüdür.

Siber Zorbalık: Bilgi iletişim teknolojileri aracılığı ile bireylerin/ öğrencilerin birbirlerine, düşmanlık, korku, taciz, tehdit, ve sindirme amacıyla yazılı, görsel, işitsel iletileri kasıtlı ve düzenli bir şekilde göndermeleridir. Akıllı telefon, tablet gibi cihazlarla bir bireyin görüntülerini çekip izinsiz olarak sosyal ağlarda paylaşmak, birisine yönelik aşağılayıcı veya suçlayıcı bir web sayfası hazırlamak, bireylerin sosyal medya şifrelerini ele geçirerek onun adına paylaşımlarda bulunmak gibi davranışlar siber zorbalık olarak adlandırılır.

Zorbalık Yapma Amacı

Akran Zorbalığı Hakkında Yanlış İnançlar

YANLIŞLAR	DOĞRULAR
Bizim okulumuzda zorbalık yoktur.	Zorbalık dünyanın her yerinde her okulda yaşanmaktadır.
Çocuklar arasında yaşanan akran zorbalığı o kadar da büyütülecek bir konu değildir.	Düşünülenin aksine okullarda yaşanan akran zorbalığı vakalarının oranı çok yüksek orandadır.
Zorbalık büyüme ve gelişimin doğal bir parçasıdır.	Zorbalık normal dışı bir olgudur ve kişinin gelişimini olumsuz etkiler hatta travmatik sonuçlar doğurabilir.
Başkalarını kızdırmak bazen eğlencelidir.	Başkalarını kızdırmaktan zevk almak normal bir insanın gösterebileceği bir tepki değildir. Bu durumdan zevk alan bireylerin empati yeteneği konusunda eksiklikleri vardır.
Zorbalık yapıldığında bunu bir yetişkine anlatmak ispiyonculuktur.	Bu durum ispiyonculuk değil tam aksine yapılması gereken ilk harekettir.
Birine lakap takmak zorbalık değildir.	Bir eylemin zorbalık olması için mutlaka fiziksel saldırı içermesi gerekmez. Bir öğrencinin hoşuna gitmeyen, onu inciten her türlü isim ve lakap takılması zorbalıktır.
Zorbaca davranışlar aslında çocuklar arasında yapılan masum şakalardır.	Zorbalık oldukça ciddi bir olaydır ve masum olarak nitelendirilemez.
Zorbalık yapanları görmezden gelerseniz sizi bırakırlar	Mağdur öğrencilere pasif ve edilgen tepkiler vermelerini önermek zorbalığı önlemede başvurulacak etkili bir strateji değildir.
Bir zorba ile baş etmenin en iyi yolu onunla kavga etmek ve intikam almaktır	Bir yanlış bir başka yanlışla düzeltilemez.
Kurbanların çoğu zorbaları kışkırttiklarından zorbalığa uğrar	Araştırma bulguları zorbalığa uğrayan mağdurların sadece küçük bir bölümünün kışkırtıcı olduğunu ortaya koymaktadır.
Bazı öğrenciler zorbalığı hak eder	Bazı öğrencilere yaptıkları eylemlerden dolayı yaptırım gerekebilir ancak bu durum hiç kimseye zorbalık yapılmasını haklı gösteremez.
Sadece erkekler zorbalık yapar	Her ne kadar fiziksel zorbalık daha çok erkek öğrenciler arasında yaygınsa da, kız öğrencilerin de sözel zorbalık ile dışlama-yalnızlaştırma türü dolaylı zorbalıkların kız öğrenciler arasında oldukça yaygın olduğunu ortaya koymaktadır
Zorbalığa uğrayan öğrenciler yetişkinlerden yardım istememeli, sorunu kendi başına çözmelidir	Çekingen öğrencilere bir yandan kendi ayakları üzerinde durmalarına yardım edilirken diğer yandan da yetişkinlerin soruna el atmaları ve mağdurlara destek olmaları gerekmektedir.

Zorba Ve Mağdur Olan Öğrencilerin Genel Özellikleri

Mağdur ve Zorbaların Kişisel Özellikleri	
Mağdur	Zorba
Ev yaşamından hoşlanır, ailesi ile yakın ilişki içindedir	Evde az zaman geçirir, aile içinde olumlu etkileşimi azdır.
Çekingem, içedönük, endişeli, pasif, eli sıkıdır. Başkalarına az ilgi gösterir ve iletişim becerileri zayıftır.	Güvenli, hazırcevap, dalgacı ve alaycıdır. İletişimde başarılıdır. Baş otoriteyle derde girdiğinde kurtulmayı bilir.
Sosyal olarak duyarsızdır, obsesif davranışlar gösterir, sosyal becerileri etkili değildir, uyuma isteği ve yeteneği zayıftır, kolay boyun eğer.	Baskın ve güçlü bir imajı vardır. Sosyal yönden cüretli olarak tanımlanır.
Uyum zorlukları ve kaygıları vardır.	Kaygı düzeyleri genel olarak düşüktür.
Aşağılık duyguları vardır. Kendine saygısı ortalamanın altındadır. Kendisini psikolojik ve fiziksel olarak yeterli bulmaz.	Güce dayalı benlik algısı vardır. Kendisini sert, başarılı, akıllı, güvenli, rahat ve becerikli görür.
Bazı sorunları tek başına halledemeyeceğine inanır. Kendini çaresiz ve etkisiz hisseder.	Baş etme becerileri yüksektir. Bağımsızdır ve kendini güvenle ortaya koyabilir.
Zorbalığı hak ettiğine inanır. Tehdide duyarlı olarak tanımlanır.	Mağdurun cezası hak ettiğine inanır.
Enerji düzeyleri düşüktür.	Oldukça enerjik ve aktiftirler.
Fiziksel çekicilikleri ortalamanın altındadır.	Fiziksel olarak çekicidirler.
Acıya dayanma eşikleri düşük ve korkak bir yapıları vardır.	Acıya dayanma eşikleri yüksek ve gözü pektirler.

Mağdur ve Zorbaların Ailesel Özellikleri	
Mağdur	Zorba
Aşırı koruyucu anne baba tutumları, aileye bağımlılık görülür.	Evde denetim ve yönlendirme zayıftır. Örneğin eve geliş saatleri denetlenmez.
Aile içinde yakın ilişkiler görülür.	Anne babaya yönelik olumsuz duygular taşırlar, aile içindeki empati, şefkat duyguları zayıftır.
Anne babasının ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarına inanırlar.	Saldırganlığa göz yumulur, güçlü ve sert imajı güçlendirilir.
	Anne babalarında geçmişte zorba olma ihtimalleri yüksektir.
	Aile içinde olumsuz bir iletişim dili vardır.
	Otoriter anne baba tutumları olan bir aile ortamı vardır.

Mağdur ve Zorbaların Okul Yaşantısı Özellikleri

Mağdur	Zorba
Okula yönelik tutumları olumludur.	Okula ve öğretmenlerine karşı olumsuz bir tutumları vardır.
Popülariteleri düşüktür, yaşlılarınca dışlanmış ve yalnız olabilirler.	Popülariteleri düşüktür fakat mağdura göre daha yüksektir.
Yaşlılarıyla ilişkileri güçlü değildir ve arkadaş edinmekte sorun yaşarlar.	Destekleyicileri vardır bu nedenle arkadaş edinmede zorlanmazlar ve kendisi gibi düşünen yaşlılarıyla güçlü ilişkiler kurabilirler.
Zihinsel becerileri ortalama seviyedir.	Ortalama zihinsel becerilere sahiptirler ancak okul başarıları zayıftır.
Çeşitli okul kaygılarına ve duygusal problemlere sahiptirler.	Anti sosyal ve başkalarına rahatsızlık veren problemlere sahiptirler.

Akran Zorbalığının Yaşandığı Alanlar Nerelerdir?

Öğrencilerin zorbalığı yaşadığı yerler okula geldikleri yollar ve okul içindeki alanlardır. Öğrenciler zorbalığı en fazla sınıfta, koridorda, okul bahçesinde yaşamaktadır. Öğrenciler en fazla 7 teneffüs aralarında ve okuldan eve dönerken zorbalığa uğramaktadır. Yapılan araştırmalarda zorbalığın çoğunlukla okul içinde gerçekleştiği bulgulanmıştır. Ancak sınıfların kalabalık olmasının zorbalığa etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Öğrenciler evden okula giderken ve dönerken kullandıkları servis otobüslerinde de zorbalık yaşamaktadırlar. Yapılan bir araştırmada bir ay boyunca kamera konularak izlenen servis otobüslerinde kalabalık olsun ya da olmasın zorbalığın her türünün yaşandığı belirlenmiştir.

Bir Öğrencinin/ Çocuğun Akran Zorbalığına Uğradığını Nereden Anlayabiliriz?

a) Okulda

Öğrencinin okul ortamında, isim takılması, alay edilmesi, sataşılması, tehdit edilmesi, emir verilmesi, dışlanması, oyunlara alınmaması veya oyunlardan çıkarılması, dövülmesi, kendisini savunamayacağı kavgalara girmesi, kitaplarının veya diğer eşyalarının alınması, tahrip edilmesi, vücudunda yara, bere, çürük ve tırnak izi olması (nedenini açıklayamadığı), elbiselerinin yırtılması gibi durumlarla karşılaşması en temel belirtilerdir.

Ayrıca, teneffüslerde genellikle yalnız olması; sınıfta hiç yakın arkadaşının bulunmaması, takım oyunlarına seçilmemesi veya en son seçilmesi, teneffüslerde öğretmene veya diğer yetişkinlere yakın olmak istemesi, sınıfta konuşma zorluğu çekmesi, endişeli ve güvensiz bir yüz ifadesine sahip olması,

korkulu, mutsuz ve gözü yaşlı yüz ifadesi, okul başarısının aniden veya yavaş yavaş düşmesi, canını acıtmaktan korkması, yaşıt grupları içinde kendini göstermekten (fiziksel veya sosyal olarak) kaçınması da önemli belirteçlerdendir.

b) Evde

Öğrencinin eve üstü başı, kitapları ve çantası yırtılmış veya kirlenmiş gelmesi, belli bir açıklama olmaksızın vücudunda yara, çürük, kesik, tırnak izi olması, eve arkadaş getirmemesi, arkadaşlarına hiç gitmemesi, partilere davet edilmemesi, kendi partisine okuldan kimseyi davet etmek istememesi, okula gitmek istememesi, okul değiştirmek istemesi, sabahları iştahsızlık çekmesi, sürekli karın ağrısı ve baş ağrısı yaşamaması, okula giderken yolu gereksiz uzatması, korkulu rüyalar görmesi, uykusunda ağlaması, yatağını ıslatması, ödev yapma isteğinin azalması, duygusal değişiklikler, sık ve nedensiz ağlaması, sık sık nedensiz ekstra para istemesi gibi davranışlar öğrencinin akran zorbalığına uğradığını gösteren bulgular arasında olabilir.

Akran Zorbalığı Nasıl Önlenebilir?

Zorbalığı önlemek için bazı müdahale stratejileri mevcuttur. Bazı programlar sadece zorba ya da sadece kurban üzerinde odaklanırken; diğer bazı programlar ise, sistematik bir yaklaşımla zorbalık davranışını çok boyutlu olarak ele almaktadır. Ayrıca genel anlamda çocuklar arasındaki şiddete müdahale etmek de önemlidir. Bu müdahaleler, aile ve okul gibi pek çok bileşeni dikkate almaktadır. Yapılacak çalışmalar şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Okulda zorba ve mağdur olan ya da olabilecek öğrenciler belirlenmelidir.
- ✓ Öğretmenler, okul personelleri ve aileler bu konu ile ilgili bir eğitimden geçmelidirler.
- ✓ Aile, öğrenciler ve okul personeli konu ile ilgili yeterince bilgi edindikten sonra, zorba ve kurbanların bireysel ihtiyaçlarının neler olduğunu saptamak ve bu ihtiyaçları karşılamak zorbalığı önleme çalışmaları yapmalıdır.
- ✓ Akran zorbalığını önleme çalışmalarında sıcak, samimi, pozitif, yetişkinlerin katılımının olduğu, diğer taraftan kabul görmeyen davranışların uygun yöntemlerle sınırlandırıldığı bir okul, hatta ev ve aile ortamı yaratılmalıdır.
- ✓ Konulan kurallar ve sınırlamalar, düşmanca olmayan bir tarzda olmalı, fiziksel yaptırımlar ya da cezalar uygulanmamalı ve mümkün olduğunca tutarlı olunmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin gerek okul içinde, gerekse okul dışındaki faaliyetleri gizlice izlenmeli ve kontrol edilmelidir. Hem okulda, hem de evde yetişkinler en azından bazı yönlerden bir otorite gibi davranmayı başarmalıdır.
- ✓ Okullarda çeşitli anket ve testlerden yararlanarak zorbalığın yaygınlığı, risk grupları ve sınıfları belirlenerek bu problemi çözümlendirmek mümkün olabilir. Zorba ve kurbanların

ihtiyaçlarının karşılanması ise, hem aile tarafından hem de akran gruplarındaki sosyal yapılar tarafından sağlanmalıdır.

- ✓ Aileler, bu konuda çok iyi birer gözlemci olmalıdırlar. ocuklarının kişilik özelliklerini iyi tahlil etmeli ve farklı ortamlarda nasıl davrandıklarını gözlemlemek için çocukları ile geçirecekleri ortak zaman dilimleri yaratmalıdırlar.
- ✓ öğrencilerin psiko-sosyal ve kültürel olarak uygun akran grupları içine girmesi ve burada olumlu koşulsuz ilişkiler kurması aile, eğitimciler ve okul personelinin ortak yapacakları çalışmalar ve uygun müdahalelerle sağlanmalıdır.
- ✓ Zorba ve mağdur kadar seyirci olan diğer ğrencilerinde bu tür olaylara karşı duyarlılığını ve olayları engellemeleri konusunda bilinç düzeylerini artıcı çalışma ve eğitimlerin yapılması gerekmektedir.

Mağdur ğrenciye Yönelik alışmalar Nelerdir?

Zorbalığa uğrayan çocuğun bu durumla baş edebilmek için bazı Őeylere ihtiyaç duyar. Bunlar şu Şekilde sıralanabilir: işitilmek ve kendisine inanılması, yetişkinlerin vereceği tepkilere güven duymak, başına gelenleri rahatlıkla anlatabilmek, zorbalığın gizli kalmaktan çıkarılmasının sağlanması, durum üzerinde kontrol sahibi olabilmek, kendini koruma ve kendini güvenle ortaya koyma davranışlarını öğrenmek, kendine olan güven ve saygıyı yeniden kazanmak. ocukla yapılacak çalışmalarda bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Ayrıca mağdur olan öğrenciye; yaşadıklarının suçlusunun kendisinin olmadığı çok net bir Şekilde anlatılmalıdır. Çünkü mağdur öğrenciler genellikle yaşadıkları olayın kendilerinden kaynaklandığı inancına kapılır ve suçluluk geliştirebilir. Öğrencilere zorbalığın her öğrencinin başına gelebilecek yaygın bir sorun olduğu ve bu konuda yalnız olmadıkları öğretilmelidir.

Zorbalığa uğrayan öğrenciler kendisiyle dalga geçileceğini düşündükleri için yaşadıklarını bir yetişkine anlatmaz ve zorbalıkla kendileri mücadele etmeye çalışırlar. Okulda yapılan nleme çalışmalarında öğrencilere zorbalığa uğradığında bu durumu bir yetişkine mutlaka anlatmaları gerektiği bu durumda yardım istemenin en doğru hareket olacağı ısrarla anlatılmalıdır.

Ayrıca mağdur olan öğrencilerin zorbalıkla mücadele etmeleri için şu teknikler öğretilbilir:

- ✓ Yapılan yorumları işitmemiş gibi davran.
- ✓ İçinden konuşarak kendi kendine olumlu mesajlar ver.

Örneğin;

- “Bu benim problemim değil.”
- “Onlar ne derse desin ben yine de iyi biriyim” gibi.

- ✓ Hayal gücünü kullanarak kendini rahatlat.

Örneğin; etrafında seni koruyacak görünmez bir kalkan veya bir işık halesi olduğunu hayal et.

- ✓ Daha rahat ve güvenli beden mesajları vermek için bedenini rahatlatacak doğru nefes alma ve rahatlama alıştırmaları yap.
- ✓ Zorbalığa güvenli bir şekilde tepki ver.
Örneğin; zorbanın gözünün içine bak ve "Bundan hoşlanmıyorum ve böyle davranmayı bırakmanı istiyorum." gibi.
- ✓ Zorbayı şaşırtacak tepkiler ver.
Örneğin: " Dediğin gibi olsun" gibi.
- ✓ Arkadaşlarından ve yetişkinlerden (ana baba, öğretmen, okulun psikolojik danışmanı) yardım iste.
- ✓ Kendine sınıfta zorbaca davranmayan çocuklar arasından bir arkadaş seç. Çeşitli grup çalışmalarına veya etkinliklere katıl.

Zorbalık Yapan Öğrenciye Yönelik Yapılacak Çalışmalar Nelerdir?

- ✓ Zorbalık yapan öğrencinin bu davranışının başka bir psikolojik rahatsızlığın sonucu olarak ortaya çıkıp çıkmadığını tespit etmek en önce yapılması gereken çalışmalardan biridir. Öğrenci davranışlarını kontrol etme konusunda fizyolojik veya psikolojik rahatsızlık yaşıyor olabilir.
- ✓ Zorbalık yapan öğrenciler kendi duygularını tanıma ve ayırt etme konusunda sorunlar yaşamaktadır. Bu nedenle hayal kırıklıklarını, üzüntülerini, kaygılarını şiddete başvurarak çözmeye çalışırlar. Zorbaca davranışlar gösteren çocuklara duyguları tanıma, ayırt etme ve onlar hakkında konuşma çalışmaları yapmak ve olumsuz duygularını yapıcı yollarla ifade edebileceği yolları öğretmek ve bu konuda örnek olmak yardımcı olacaktır.
- ✓ Çocuğun aile yapısını öğrenmek ve ailenin, çocuk şiddet içerikli davranışlar sergilediğinde ne gibi tepkiler verdiğinin bilinmesi çocuğun bu davranışlarının öğrenilme etkisiyle mi yoksa daha farklı etmenler nedeniyle mi ortaya çıktığı
- ✓ Zorbalık yapan öğrencinin kimlerle arkadaşlık ettiğini, arkadaş grubunun özelliklerinin neler olduğunun bilinmesi önemlidir. Riskli davranışlar gösteren arkadaşlık grupları zorbalık davranışının ortaya çıkmasında etkilidir. O nedenle öğrencinin o tür arkadaşlık gruplarından uzak kalması sağlanmalıdır.
- ✓ Zorbalık yapan öğrenci diğerleri tarafından saygı görmeye ve onlar için önemli olmaya ihtiyaç duyar. Öğrenciye derslerdeki başarıyla, katılacağı sportif faaliyetlerdeki başarıyla, arkadaşlarının sorunlarını çözmek için yardımcı olmaya çalışılarak da bu amacına ulaşılacağı anlatılmalı ve bu yolları denemesi için fırsatlar yaratılmalıdır.

- ✓ Zorbalık yapan öğrencinin sosyal becerileri az gelişmiştir ve zorbalık yaptığı akranlarıyla empati kurmaz. Bu nedenle karşısındaki bireyin duygularını anlamaktan oldukça uzaktır. Eğer zorbalık yapan öğrencinin empati düzeyi yükseltir ve sosyal becerilerini geliştirirse bu tür davranışları gösterme sıklığı azalacaktır.

